

Bestuursverslag 2019 vereniging 'Het Genootschap Amstelodamum'

Het Genootschap:

De vereniging, die is opgericht in 1900, stelt zich ten doel de kennis en de belangstelling van het verleden en het heden van Amsterdam te bevorderen. Tot de doelstelling wordt uitdrukkelijk ook de bescherming van het gebouwde erfgoed van de stad gerekend. Het Genootschap streeft niet na winst te maken.

De vereniging geeft in de regel vier maal per jaar het Maandblad uit en één maal per jaar het Jaarboek, met studies over de stad en haar bewoners. De eind- en hoofdredactie is sinds 1 januari 2019 in handen van Patricia van Ulzen. De uitgever is Virtúmedia.

Het Genootschap organiseert ook excursies en soms cursussen. Dit jaar zijn op vier woensdagen in november auteursgesprekken gehouden over het jaarboek van 2019, 'De smaak van Amsterdam. 700 jaar stedelijke eetcultuur'.

Bestuur:

Jan Boomgaard (voorzitter tot de ledenvergadering van 13 april 2019)

Milly Lyre (vice-voorzitter tot de ledenvergadering van 13 april 2019)

Theo de Groot (penningmeester)

Jolien van Woudenberg (eerste secretaris en vanaf de ledenvergadering van april 2019 ook vice-voorzitter)

Ranjith Jayasena (tweede secretaris)

Gert Eijkelboom (bestuurslid en voorzitter vanaf de ledenvergadering van 13 april 2019)

Clé Lesger (bestuurslid)

Frank Vianen (bestuurslid)

Marijke de Groot (bestuurslid vanaf de ledenvergadering van 13 april 2019)

Marianna van der Zwaag (bestuurslid vanaf de ledenvergadering van 13 april 2019)

De bestuursleden hebben verschillende achtergronden. De interesse voor (de geschiedenis van) Amsterdam is de gemene deler.

Algemeen

Het bestuur vergadert gemiddeld zes keer per jaar. Afgezien van de publicaties van de vereniging – het Maandblad en het Jaarboek - waarvoor de redactie inhoudelijk verantwoordelijk is, waren in 2019 regelmatig terugkerende onderwerpen tijdens de vergaderingen: digitalisering en website, fondsenwerving en financiën, de activiteiten, excursies en werving van nieuwe leden. Het bestuur streeft naar verdere samenwerking met het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, waarbij leden over een weer aan activiteiten kunnen deelnemen.

Ledenbestand

Het ledenbestand is in 2019 redelijk stabiel gebleven. Het aantal leden lag eind 2019 op 765.

Met de acties (vooral het op grote schaal verspreiden van folders, met onder meer de mogelijkheid om een abonnement-lidmaatschap cadeau te doen) die in gang zijn gezet om nieuwe leden te werven, is het aantal opzeggingen (al dan niet door overlijden) nagenoeg goedge maakt. De activiteiten om nieuwe leden te werven, zullen in 2020 intensief worden voortgezet. Sinds begin 2019 is Amstelodamum actief op de sociale media Facebook (77 volgers), Twitter (306 volgers) en Instagram (133 volgers).

Digitalisering en website

De vereniging heeft al in 2018 in samenwerking met het Stadsarchief een stap gezet om ook de jaargangen van 1960 tot en met 2010 beter digitaal toegankelijk maken. Om de bestanden via de website van de vereniging toegankelijk te maken, is de vereniging op zoek gegaan naar een externe partij. Het is ook in 2019 echter helaas nog niet gelukt om alle (opnieuw) gedigitaliseerde bestanden van de publicaties van de vereniging via de website toegankelijk te maken. Dit heeft te maken met de omvang van de bestanden en de aanzienlijke kosten die hieraan zijn verbonden. Inmiddels is een geschikte partij gevonden, zodat de digitalisering in 2020 alsnog kan worden voltooid.

Mede in verband met de vernieuwing van de website en de integratie van een digitale nieuwsbrief en de overige publicaties, overweegt de vereniging nog steeds om de lay-out van de bladen aan te passen.

Financiën en fondsenwerving

In 2019 heeft het Genootschap een positief exploitatiesaldo gerealiseerd van € 197,-. In de begroting 2019 werd nog uitgegaan van een negatief resultaat van € 5.150,-. De baten vielen € 12.119,- hoger uit dan begroot en de lasten bedroegen € 6.772,- meer dan voorzien.

Op 30 augustus van dit verslagjaar hoorde het bestuur het verdrietige nieuws dat onze oud-voorzitter en erelid prof. dr. Wim Vroom is overleden. Van de notaris is in december vernomen dat Wim Vroom het Genootschap een legaat van € 50.000,- heeft nagelaten. Wij danken als Amstelodamum onze oud-voorzitter en erelid postuum voor dit genereuze bedrag. Dit legaat is in februari 2020 ontvangen en op de balans ultimo 2019 aan de actiefzijde opgenomen bij de vorderingen en op de passiefzijde bij het eigen vermogen. Het bestuur zoekt naar een bestemming die de legataris blijvend eer doet.

Amsterdam Erfgoed Overleg

Het genootschap neemt deel aan het Amsterdam Erfgoed Overleg (AEO), een contactgroep van de Amsterdamse erfgoedverenigingen. Het AEO is geen formeel besluitvormend en/of adviserend orgaan en beschikt niet over een budget. Het is meer een platform waar de organisaties elkaar op de hoogte brengen en houden van lopende kwesties, kennis uitwisselen en gezamenlijke initiatieven ontplooiën, zoals behoudacties en raadsadressen. Als oudste erfgoedorganisatie zit (de voorzitter van) Amstelodamum de maandelijkse vergaderingen van het AEO voor, waarbij de gemeentelijke dienst Monumenten en Archeologie (M&A) in gebouw De Bazel als gastorganisatie optreedt. In het verslagjaar kwamen kwesties als de ontwikkeling van de Sluisbuurt, het herstel van kades en bruggen, de drukte in de stad en de 'bouwwoede' in de stadsdelen (Oud) Zuid en West veelvuldig ter sprake.

Activiteiten

Excursie naar de tentoonstelling 'Rembrandt privé', Stadsarchief

zaterdag 16 februari 2019

Toen Rembrandt zich rond 1631 in Amsterdam vestigde, nam zijn carrière een hoge vlucht en werd hij de meest gevraagde schilder van zijn tijd. Hier was hij leermeester, had hij lief, werden zijn kinderen geboren, stierven zijn kinderen, maakte hij ruzie en ging hij failliet. De tentoonstelling Rembrandt Privé geeft een verrassend en intiem beeld van zijn leven. Dichter bij Rembrandt kun je niet komen.

De tentoonstelling vertelt het persoonlijke verhaal van de grootste schilder uit de Nederlandse geschiedenis. Hoofdconservator Ludger Smit heeft de leden een inleiding gegeven op deze tentoonstelling.

Auteursgesprek met Annet Mooij

Zaterdag 9 maart 2019, Castrum Peregrini, Herengracht 401

Annet Mooij schreef een goed ontvangen biografie over Gisèle d'Ailly-van Waterschoot van der Gracht (1912-2013), De eeuw van Gisèle. Gisèle was beeldend kunstenaar, maar zij is vooral bekend geworden als hoedster van de artistieke woongemeenschap in haar huis aan de Herengracht, door haar en haar vrienden 'Castrum Peregrini' genoemd. Het leven van Gisèle ligt tot op de dag van vandaag opgeslagen in dit Amsterdamse grachtenpand, zo schrijft Mooij. 'Wie het bezoekt, betreedt een tijdcapsule.'

De leden zijn rondgeleid door het pand van Castrum Peregrini en zijn in de gelegenheid gesteld om de film 'Het steentje van Gisèle' te bekijken. Aansluitend heeft Patricia van Ulzen met Annet Mooij een auteursgesprek gevoerd.

Excursie VOC werf-Van Gendthallen

Zaterdag 23 maart 2019

Op de noordwestoever van de voormalige VOC-werf, op het latere Stork-terrein naast de Van Gendthallen, heeft Monumenten en Archeologie vanaf 2000 verschillende opgravingen uitgevoerd. In deze excursie hebben Ranjith Jayasena en Gert Eijkelboom de leden meegenomen in het rijke verleden van dit stukje Amsterdam dat nu volop in (her)ontwikkeling is.

Algemene Ledenvergadering en Lezing 'Alle Amsterdamse Akten'

Zaterdag 13 april 2019

Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32

De archieven van de Amsterdamse Notarissen zijn in 2017 op het Memory of the World Register van de UNESCO geplaatst. Het Notarieel Archief is het meest omvangrijke en veelzijdige archief over de geschiedenis van Amsterdam. Het omvat alle notariële akten opgemaakt tussen 1578 en 1915. Het bevat gegevens van miljoenen Amsterdammers en buitenlanders van Nederlandse oorsprong. Van de gewone man en van beroemde personen zoals Rembrandt en Peter Stuyvesant. Daarvan is nu slechts

7% op akteniveau toegankelijk. Een groot deel omvat de periode van de Gouden Eeuw. Miljoenen overeenkomsten, verklaringen en testamenten van kooplieden en scheeps-eigenaren vertellen het verhaal van de ontwikkeling van Amsterdam tot wereldhandelsmacht. Het Stadsarchief wil alle (miljoenen) akten digitaliseren en doorzoekbaar maken. Een gigantisch karwei! Ellen Fleurbaay, hoofd Presentatie en Participatie van het Stadsarchief, heeft de leden er meer over verteld.

Auteursgesprek met Linda Vlassenrood

Donderdag 16 mei 2019

Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32

Architectuurhistorica Linda Vlassenrood heeft een subsidie ontvangen van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie om onderzoek te doen voor een publicatie over het werk van de Amsterdamse architect en stedenbouwkundige Jakoba Mulder. In 1930 werd Mulder als eerste vrouwelijke architect aangenomen bij de speciale afdeling Stadsuitbreiding en Stadsontwikkeling van de Dienst Publieke Werken, waar zij nauw samenwerkte met Cornelis van Eesteren. Van Eesteren en zijn collega Van Lohuizen verzorgden de stadsuitbreidingen voor het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP) in grote lijnen, Mulder werkte de ontwerpen uit. In 1958 volgde zij Van Eesteren op als hoofd Stadsuitbreiding en Stadsontwikkeling. Patricia van Ulzen heeft Linda Vlassenrood geïnterviewd.

Excursie naar de tentoonstelling Amsterdamse tuinhuizen binnen de Singelgracht in de Amstelkerk, plus bezoek aan een tuinhuis

Vrijdag 24 mei 2019

Op vrijdag 24 mei 2019 heeft een excursie plaatsgevonden naar de tentoonstelling Amsterdamse tuinhuizen binnen de Singelgracht in de Amstelkerk, onder leiding van de samensteller van de tentoonstelling, Hans Tulleners. Na afloop van het bezoek aan de tentoonstelling heeft Hans de leden meegenomen één van de honderden tuinhuizen die Amsterdam rijk is.

Auteursgesprek met Mariëlle Hageman

Donderdag 13 juni 2019

Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32

In *De geschiedenis volgens Bicker* vertelt Mariëlle Hageman het buitengewone verhaal van de Amsterdamse patriot Jan Bernd Bicker (1746-1812), een van de hoofdrolspelers van de geschiedenis van zijn tijd én een belangrijke ooggetuige. Bicker behoorde tot de eerste Nederlandse voorvechters van democratie, stemde over de onafhankelijkheid van Amerika, maakte de Franse Revolutie mee en ontmoette Napoleon. Hij was ook een vluchteling, een balling en een gevangene. Mariëlle Hageman baseerde haar boek op de vele dagboeken, memoires, brieven en andere stukken waarin Bicker zijn leven documenteerde en die nu bewaard worden in het Stadsarchief Amsterdam en het Nationaal Archief. Patricia van Ulzen had een gesprek met haar.

Vaartocht over het IJ

Zaterdag 6 juli 2019

Op 6 juni 2019 vond de jaarlijkse vaartocht plaats; een tocht over het IJ met een toelichting op de recente ontwikkelingen op de noord- en zuidoever, het Oostelijk Havengebied, de Houthaven, Overhoeks, Buiksloterham, Hamerkwartier en het NDSM-terrein van Wendeline Dijkman, de Gebouwendids.

De IJ-oeveren zijn de afgelopen decennia veranderd van gebieden met een voornamelijk industriële bestemming naar een mix van wonen, werken, horeca en cultuur. In de jaren tachtig en negentig werd het Oostelijk Havengebied getransformeerd van havengebied naar een zeer populaire woonwijk met bijna 8.000 woningen. Aan de Noordelijke IJ-oever was Shell gevestigd, waren diverse scheepswerven te vinden en industrieën als Stork en Draka. Inmiddels verandert de Noordoever in een zeer populaire woonplek, zijn er creatieve en culturele plekken als EYE Filmmuseum, de Tolhuistuin, de NDSM-werf en de Ceuveel naast werkplekken, hotels en horeca te vinden.

Excursie Oude Kerk

Zaterdag 28 september 2019

In het verlengde van het thema van het Jaarboek 2018 was de najaarsexcursie van het Genootschap gewijd aan een bezoek aan de Oude Kerk.

De inleiding werd verzorgd door Marianna van der Zwaag, conservator bij de Oude Kerk en bestuurslid van Amstelodamum. Jan Boomgaard, oud voorzitter van Amstelodamum en auteur van het Jaarboek, heeft een toelichting gegeven op de 'Boetochten naar de Oude Kerk 1490-1578'. Vervolgens heeft Gert Eijkelboom, voorzitter van Amstelodamum en auteur van het Jaarboek, een toelichting gegeven op 'De orgels van de Oude Kerk'. Marianna van der Zwaag gaf een rondleiding langs een aantal hoogtepunten uit de collectie.

Boekpresentatie *De smaak van Amsterdam. 700 jaar stedelijke eetcultuur*

Woensdag 13 november, Allard Pierson (Bijzondere Collecties UvA, Turfmarkt 129)

De presentatie van het jaarboek vond dit jaar plaats in het Allard Pierson museum. Gert Eijkelboom verzorgde een inhoudelijke inleiding. Samuel Levie blikte terug op zijn jaar als Smaakburgemeester van Amsterdam en kreeg het eerste exemplaar overhandigd. Vervolgens hield Sarah Bosmans, redacteur van Amstelodamum en van dit jaarboek, een interview met hem. Kees Verkerk hield een afscheidslafrede op Marjan Vrolijk, die na 17 jaar eindredacteurschap afscheid nam van Amstelodamum.

De publicatie van *De smaak van Amsterdam. 700 jaar stedelijke eetcultuur* heeft financiële ondersteuning gekregen van de Jurriaanse Stichting en het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Holland.

Publiciteit rond jaarboek De smaak van Amsterdam. 700 jaar stedelijke eetcultuur

- Ingekorte versie van hoofdstuk Lenno Munnikes uit het boek in *Het Parool*, 30 november 2019

- Deelname auteur Lenno Munnikes en hoofdredacteur Patricia van Ulzen aan *Déjà Vu*, een lezing- en discussieavond in Spui25, georganiseerd door *Het Parool* en *Ons Amsterdam*, 4 december 2019, met aandacht voor *De smaak van Amsterdam* (en een verkoopstand)

- Column van Samuel Levie in *Het Parool*, 21 november 2019
- Twee pagina's over het boek in de Amsterdambijlage van *De Telegraaf*, met foto's van redacteur Merel Klein, auteurs Lenno Munnikes en Maarten Hell, en het recept voor Hoerenkoekjes, 6 februari 2020
- Aandacht voor het boek in het televisieprogramma *WNL Op Zondag* met chefkok Julius Jaspers, 11 februari 2020 (zie de afbeelding)
- Column van Patrick Meershoek in *Het Parool*, 12 februari 2020

Vier auteursgesprekken over *De smaak van Amsterdam. 700 jaar stedelijke eetcultuur*

In samenwerking met het Stadsarchief Amsterdam heeft Amstelodamum op woensdag 20 november, 27 november, 4 december en 11 december vier auteursgesprekken georganiseerd met vier auteurs die hebben meegewerkt aan het nieuwste jaarboek van Amstelodamum:

20 november   Maarten Hell: 'Uit eten in Amsterdam. Herbergen, ordinarissen en gaarkeukens, 1650-1800' (gesprek door Patricia van Ulzen)

27 november   Justyna Wubs-Mrozewicz: 'Van wie is dit biertje? Import, productie en consumptie van bier in middeleeuws Amsterdam' (gesprek door Patricia van Ulzen)

4 december   Lenno Munnikes: 'De snelle hap. Simpel en goedkoop buitenshuis eten in twintigste-eeuws Amsterdam' (gesprek door Patricia van Ulzen)

11 december   Marleen Willebrands: 'Ons kent ons. Achttiende-eeuwse kookhandschriften uit de Amsterdamse grachtengordel' en Margriet de Roever: 'Tussen nostalgie en vernieuwing. De Tentoonstelling van Voedingsmiddelen van 1887' (gesprek door Sarah Bosmans)

Zaterdag 14 december: Excursie Huis van Brienen

Vorig jaar was er veel belangstelling voor de excursie naar het schitterende 18de-eeuwse stadspaleis Huis van Brienen aan de Herengracht 284. Voor degenen die toen niet in de gelegenheid waren is er op zaterdag 14 december opnieuw een rondleiding georganiseerd.

2020:

zaterdag 22 februari

Excursie Huis Bartolotti. Na de geslaagde bezoeken aan Huis van Brienen in 2018 en 2019 was Vereniging Hendrick de Keyser opnieuw onze gastheer. In Huis Bartolotti zijn topstukken te zien van Isaac de Moucheron en Jacob de Wit en er is de schitterende rococo-hal. Het was een succes, er moest zelfs een tweede groep worden gevormd.

Helaas is de rest van het programma voor 2020 door de Corona-crisis in het water gevallen. Dit waren de plannen:

donderdag 16 april

Presentatie jaarboek *'Voorzichtig manoeuvreren'. De bezettingsgeschiedenis van Historisch Genootschap Amstelodamum 1940-1945, geschreven door oud-voorzitter Willem van Bennekom.*

In plaats van de boekpresentatie is er een podcast geproduceerd over het jaarboek.

zaterdag 26 april

Jaarvergadering Amstelodamum en bezoek aan de tentoonstelling *Vondelingen. Het Aalmoezeniersweeshuis van Amsterdam* na afloop van de jaarvergadering.

vrijdag 1 mei

Rondleiding door de stijlkamers van het voormalige Trippenhuis.

zaterdag 23 mei

Hildo Krop wandeling door Amsterdam Zuid.

vrijdag 12 juni

Bezoek aan de tentoonstelling *Bier - Amsterdam, stad van bier en brouwers* in het Amsterdam Museum.

zaterdag 4 juli

Vaartocht door het Oostelijk Havengebied, langs het Cruquiesterrrein, via de Nieuwe Vaart terug naar het Oosterdok en het Damrak, opnieuw in samenwerking met De Gebouwendigs.

Dit zijn vooralsnog de plannen voor het najaar:

zaterdag 12 september

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen presenteert Amstelodamum in het Erfgoedvariété in de Posthoornkerk het vernieuwde tijdschrift. Bestuursleden Clé Lesger (cultuurhistoricus) en Ranjith Jayasena (archeoloog) verzorgen lezingen die aansluiten bij het thema van de Open Monumentendagen: Leermonumenten.

In het najaar zullen ook weer auteursgesprekken plaatsvinden.

Het bestuur hoopt ondanks de tegenslagen op een mooi verenigingsjaar in 2020!

Namens het bestuur, Jolien van Woudenberg